

SAŽETAK PRESUDE

ARMANI DA SILVA PROTIV UJEDINJENE KRALJEVINE OD 30. OŽUJKA 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 5878/08

Domaće vlasti ispunile su svoje obveze iz članka 2. Konvencije u pogledu provođenja učinkovite istrage

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva je brazilska državljanka i bliska srodnica Jeana Charlesa de Menezesa, brazilskog državljanina kojeg su pripadnici specijalne policije ustrijelili na stanici podzemne željeznice u Londonu, nakon što su pogrešno procijenili da je riječ o bombašu samoubojici.

Dva tjedna prije ovog događaja 56 osoba poginulo je u napadu bombaša samoubojica u londonskom javnom prijevozu. Dan ranije, tri nedetonirane bombe pronađene su u tri podzemna vlaka te još jedna u londonskom autobusu. Policija je stoga započela potragu za bombašima samoubojicama koji ih nisu detonirali, zbog bojazni da će ponovno pokušati napade.

Dva osumnjičena terorista živjela su na istoj adresi kao i g. Menezes. Policija je provodila nadzor nad tim mjestom. Kada je g. Menezes tog jutra krenuo na posao, policijski službenici su ga slijedili, zaključivši da bi on mogao biti jedan od terorista. Pripadnici specijalne policije poslani su kao podrška policijskim službenicima koji su pratili g. Menezesa, te su imali zadatak spriječiti potencijalne osumnjičenike da napuste adresu stanovanja. Međutim, specijalna policija nije na vrijeme upućena na mjesto događaja, pa su stigli u trenutku kada je g. Menezes već bio ušao na postaju podzemne željeznice.

Nakon pucnjave, slučaj je preuzela Neovisna komisija za pritužbe na policiju (*Independent Police Complaint Commission*) (dalje: Komisija), koja je utvrdila da je g. Menezes ubijen zbog pogreške koja se mogla i morala izbjeći. U izvješću Komisije naveden je niz operativnih preporuka i naznačeno više mogućih kaznenih djela koja su mogli počinili policijski službenici uključeni u akciju, uključujući ubojstvo.

Međutim, državno odvjetništvo (*Crown Prosecution Service*) odlučilo je da neće kazneno goniti nijednog pojedinca, jer nisu postojali realni izgledi da se ikoga osudi. Naime, državno odvjetništvo je zaključilo da bi bilo vrlo teško dokazati izvan svake sumnje da pripadnik specijalne policije koji je ustrijelio g. Menezesa nije iskreno vjerovao da su suočeni sa smrtnom opasnošću, te da nema dovoljno dokaza koji bi ukazali na to da su pogreške koje su počinili policijski službenici koji su bili uključeni u planiranje akcije bile toliko teške da bi predstavljale kriminalno ponašanje. Na temelju sličnih razloga i Komisija je zaključila da neće pokrenuti disciplinske postupku protiv nijednog policijskog službenika koji je sudjelovao u akciji.

Međutim, uspješno je proveden postupak protiv policije u kojem je porota odlučila da je došlo do propusta prilikom planiranja i provođenja akcije, pa je policija morala platiti novčanu kaznu u iznosu od 175.000 funti. Međutim, porota je izričito isključila osobnu odgovornost policijskog službenika koji je rukovodio akcijom.

Obitelj g. Menezesa je podnijela tužbu za naknadu štete koja je okončana nagodbom.

PRIGOVORI

Podnositeljica je podnijela zahtjev Sudu na temelju članka 2. Konvencije smatrajući da kažnjavanje policijski vlasti zbog ugrožavanja zdravlja i sigurnosti nije dostatna zadovoljština za smrt njezinog rođaka, te da je trebalo poduzeti kazneni progon pojedinačnih policijskih službenika. Posebno je prigovarala na koncept nužne obrane kakav postoji u Ujedinjenoj Kraljevini, budući da su policijski službenici koji su pucali morali jedino dokazati da su iskreno vjerovali (za razliku od iskreno i razumnom vjerovanja) da je uporaba sile apsolutno nužna.

Vijeće je na temelju članka 30. Konvencije odlučilo ustupiti nadležnost za odlučivanje Velikom vijeću.

OCJENA SUDA

Sud je utvrdio da test za procjenu je li riječ o nužnoj obrani kakav se provodi u Engleskoj i Walesu nije značajno drugačiji od standarda koji primjenjuje sam Sud. U oba slučaja bit je u procjeni je li postojalo iskreno i istinsko uvjerenje da je uporaba sile nužna, a razumnost tog uvjerenja je mjerodavna pri utvrđenju je li to uvjerenje bilo doista iskreno i istinsko.

U svakom slučaju, Sud je ocijenio da su neovisna tijela koja su razmatrala postupanja dvojice pripadnika specijalne policije koji su pucali pažljivo ispitala razumnost njihovog uvjerenja da je g. Menezes bio bombaš samoubojica koji je svakog trenutka mogao detonirati bombu.

Sud je također prihvatio da je „testiranje dokaza“, koje je primijenilo državno odvjetništvo pri donošenju odluke o kaznenom progonu bilo u okviru diskrecijske ocjene države da odlučuje o takvim pitanjima. Osobito, primijetio je da takav test koji se primjenjuje u Engleskoj i Walesu nije arbitraran, tim više što je predmetom čestog preispitivanja, javnih rasprava i političkog razmatranja. Nadalje, među državama članicama Konvencije ne postoji jednoobrazni pristup u pogledu „testiranja dokaza“, a testiranje kakvo se provodi u Engleskoj i Walesu odražava sustav porote kakav ondje postoji.

Konačno, Sud je ocijenio da članak 2. Konvencije ne zahtijeva snižavanje standarda za „testiranje dokaza“ u slučajevima kada je smrt nastupila kao posljedica djelovanja državnih agenata.

Uz to, Sud zaključuje kako se ne može reći da nadležna tijela nisu osigurala da odgovaraju oni koji su odgovorni za smrt g. Menezesa.

Čim je potvrđeno da on nije bio uključen u pokušaje napada od prethodnog dana, policija je javno priznala da je pogreškom ubijen od strane pripadnika specijalne policije. Predstavnik policije otišao je u Brazil kako bi se ispričao njegovoj obitelji i ponudio im paušalni iznos za plaćanje troškova. Uz to, obitelji je savjetovano da potraže neovisnu pravnu pomoć i dano obećanje da će policija nadoknaditi sve njihove pravne troškove.

Nakon toga, neovisno istražno tijelo – Komisija, državno odvjetništvo, kazneni sud, mrtvozornik i porota temeljito su ispitali individualnu odgovornost policijskih službenika, odnosno institucionalnu odgovornost policije. Ništa ne ukazuje na to da je neko od tih tijela propustilo osigurati relevantne fizičke ili forenzičke dokaze, odnosno tražiti relevantne svjedoke ili informacije. Samo je Komisija ispitala gotovo 890 ljudi i prikupila više od 800 materijalnih dokaza.

Utvrđeni su institucionalni i organizacijski nedostaci slijedom čega su donesene preporuke kako bi se osiguralo da se ne ponove greške koje su dovele do smrti g. Menezesa.

Institucionalni nedostaci rezultirali su osudom policijskih vlasti zbog ugrožavanja zdravlja i sigurnosti i novčanom kaznom, koju Sud ne smatra preniskom u odnosu na djelo koje je u pitanju.

Štoviše, u kasnijoj fazi, obitelj pokojnika se nagodila s policijom oko iznosa naknade štete čiji iznos nije objavljen.

Sud primjećuje da su činjenice ovog predmeta nedvojbeno tragične te da je razumljiva frustracija pokojnikove obitelji zbog toga što nije došlo do individualnog kaznenog progona. Međutim, odluka o nepoduzimanju kaznenog progona pojedinačnih policijskih službenika nije rezultat propusta u istrazi ili toleriranja ili prikrivanja nezakonitih čina. Riječ je o tome da je slijedom temeljite istrage državni odvjetnik sagledao sve činjenice te ocijenio da ne postoji dovoljno dokaza protiv bilo kojeg pojedinačnog službenika da bi ga se moglo kazneno goniti.

Zaključno, promatrajući postupak u cjelini Sud ocjenjuje da su domaće vlasti ispunile svoje obveze iz članka 2. Konvencije u pogledu provođenja učinkovite istrage.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.